

Η Αλίκη στη Χώρα του Brexit

Αλέξανδρος Σχισμένος

«Όταν χρησιμοποιώ μια λέξη, είπε ο Χάμπτυ Ντάμπτυ σαρκαστικά, «σημαίνει επακριβώς ό,τι εγώ επιλέγω να σημαίνει – ούτε κάτι λιγότερο ούτε κάτι περισσότερο».

«Το ερώτημα είναι», είπε η Αλίκη, «εάν είσαι σε θέση να κάνεις τις λέξεις να σημαίνουν τόσα διαφορετικά πράγματα».

«Το ερώτημα είναι», απάντησε ο Χάμπτυ Ντάμπτυ, «ποιος θα είναι ο κυρίαρχος – αυτό είναι όλο».[1]

Η παραπάνω ιστορία έχει γίνει πιο γνωστή από το βιβλίο στο οποίο περιέχεται και λίγοι μαθαίνουν ότι τελικά ο αυγοκέφαλος Χάμπτυ έπεσε από τον τοίχο και έσπασε το τσόφλι του. Οι περισσότεροι εντυπωσιάζονται από την κυριαρχία επί της γλώσσας. Το ενδιαφέρον βέβαια είναι ότι, για να ανακηρύξει ο Χάμπτυ την κυριαρχία του επί των λέξεων, αναγκάζεται να χρησιμοποιήσει τη συμβατική σημασία των λέξεων, ειδάλλως δεν θα γινόταν κατανοητός.

θα έπεφτε σε αυτιστικό παραλήρημα.

Για να εγκαθιδρύσει την Ηγεμονία του επί της Καινοτομίας, για να γίνει κυρίαρχος των Σημασιών, πρέπει να το κάνει στο έδαφος του ήδη υπάρχοντος, με τα διαθέσιμα υλικά, με τις λέξεις που ισχύουν για όλους, πρέπει δηλαδή να αποδεχθεί και να υποταχτεί στην κυριαρχία των Σημασιών. Γιατί οι λέξεις σημαίνουν κάτι. Και ο έλεγχος των Σημασιών είναι ο σκοπός, όχι η ευχέρεια, κάθε εγκαθιδρυμένης κυριαρχίας. Σκοπός γλιστερός και διαρκής, γιατί πραγματικά, κύριος των Σημασιών είναι το θεσμισμένο κοινωνικό φαντασιακό και καθώς οι παραδοσιακές δομές αντιπροσώπευσης καταρρέουν, το θεσμίζον κοινωνικό φαντασιακό ξεχύνεται σε χίλια ρυάκια, μέσα από συντρίμια, βαλτώνει σε μικρές λίμνες, γκρεμίζει αποσαθρωμένα φράγματα, αναζητεί έναν νέο ορίζοντα, αλλά δεν ελέγχεται. Οι νέες σημασίες δεν αναδύονται ως ηγεμονικές.

Κάποιοι βέβαια, ακούνε το Χάμπτυ-Ντάμπτυ και αναζητούν μια νέα 'Ηγεμονία' ή μια νέα 'Αφήγηση', ακριβώς γιατί δεν διαβάζουν ολόκληρη την Ιστορία, αλλά ό,τι τους συμφέρει. Ας πάρουμε για παράδειγμα την φιλολογία γύρω από το βρετανικό δημοψήφισμα.

Κατά περίεργο τρόπο, είδαμε διάφορους Έλληνες αναλυτές, αριστερά και δεξιά να ερμηνεύουν το δημοψήφισμα με βαλκανικούς όρους, όπως κάνουμε οι επαρχιώτες. Ήδη, από την προηγούμενη του Brexit εβδομάδα, τα σημάδια ήταν εμφανή με τη δολοφονία της βουλευτή των Εργατικών Τζο Κοξ από έναν Άγγλο φασίστα, που ο Δελαστίκ βιάστηκε να ξεσκεπάσει αποδίδοντας τον φόνο στον Τζέιμς Μποντ (και τις μυστικές υπηρεσίες υπέρ του Bremain). Γνωστοί επίσης οι πανηγυρισμοί κάποιων αριστερών για τη 'ψήφο ανεξαρτησίας' (της Μ. Βρετανίας, ξεχνώντας, όπως είπε και ο Άγγλος κωμικός John Oliver, ότι όλες οι 'ημέρες ανεξαρτησίας' παγκοσμίως γιορτάζουν την ανεξαρτησία ΑΠΟ την Μ. Βρετανία). Δεν αξίζουν σχολιασμό.

Όμως δεν την πάτησαν μόνο οι ντόπιοι, την πάτησαν και οι Εγγλέζοι. Την πάτησε ο Κάμερον, που στήριξε την πρωθυπουργία του στην υπόσχεση του δημοψηφίσματος. Την πάτησαν και ο Τζόνσον και ο Φαράντζ, που δεν πίστευαν ότι θα πετύχουν την έξοδο που είχαν ως εκλογικό καρότο και τώρα έρχονται προ των ευθυνών τους.

Την πάτησε ο Κάμερον, γιατί δεν έμαθε να χρησιμοποιεί τη 'δημιουργική ασάφεια', αυτό το Βαρουφάκειο πολιτικό 'υπερόπλο'. Αντί να κάνει ένα δημοψήφισμα σαν το ελληνικό, του ειδικού και του αορίστου [«Πρέπει να γίνει αποδεκτό το σχέδιο συμφωνίας, το οποίο κατέθεσαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στο Eurogroup της 25.06.2015 και αποτελείται από δύο μέρη, τα οποία συγκροτούν την ενιαία πρότασή τους; Το πρώτο έγγραφο τιτλοφορείται «Reforms for the completion of the Current Program and Beyond» («Μεταρρυθμίσεις για την ολοκλήρωση του τρέχοντος προγράμματος και πέραν αυτού») και το δεύτερο «Preliminary Debt sustainability analysis» («Προκαταρκτική ανάλυση βιωσιμότητας χρέους»);], έκανε ένα δημοψήφισμα του

γενικού και προσδιορισμένου («θα πρέπει το Ηνωμένο Βασίλειο να παραμείνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση;»). Ηλίθια βρετανική τακτική, να θέτεις ακριβή ερωτήματα που παίρνουν σαφείς απαντήσεις, απομεινάρι μιας εποχής που το βρετανικό κοινοβούλιο σε συνεργασία με το Στέμμα ήταν οι κυρίαρχοι πολιτικοί θεσμοί διεθνώς. Και ποιο ήταν τελικά το αποτέλεσμα;

Εκτός από το Λονδίνο, τη Σκωτία και τη Βόρεια Ιρλανδία, την Βρετανία του σινεμά δηλαδή, οι υπόλοιποι στο Ηνωμένο Βασίλειο ψήφισαν Brexit.

Τώρα, οι λέξεις σημαίνουν κάτι που οι κυρίαρχοι δεν μπορούν να διαχειριστούν. Τώρα, ο Κάμερον δεν μπορεί να κάνει Τσιπρική κωλοτούμπα και έτσι, παραιτήθηκε και σιγοσβήνει από τον πολιτικό χάρτη. Στη Μ. Βρετανία η πολιτική σκηνή καταρρέει, και τα δύο μεγάλα κόμματα είναι σε εμφύλιο, κόσμος κατεβαίνει σε πορείες, όλοι ψάχνουν την κωλοτούμπα αλλά κωλοτούμπα δεν γίνεται πια. Το όνειρο του Σαρλ Ντε Γκωλ, 'Η Ενωμένη Ευρώπη από τα Ουράλια ΕΩΣ τη Μάγχη' φαίνεται να υλοποιείται. Ή μήπως θα υλοποιηθεί το παλαιό εκείνο 'Festung Europa' της Βέρμαχτ ή άραγε ο παλαιότερος ακόμη Ναπολεόντειος 'Ηπειρωτικός Αποκλεισμός';

Ο πρώην δήμαρχος του Λονδίνου και νυν 'στρατηγός' του Brexit Μπόρις Τζόνσον, με ύφος μελαγχολικό και τσιπρικό, δήλωσε το επόμενο του δημοψηφίσματος πρωινό ευτυχής που η χώρα του φεύγει από την 'υπερεθνική' (sic) ένωση, αλλά προειδοποίησε ότι δεν πρέπει να βιαστεί να φύγει (δεν έχει κατατεθεί το αίτημα αποχώρησης σύμφωνα με το Άρθρο 50 που θα ξεκινήσει επίσημα τη διετή διαδικασία). Με την παραίτηση του Κάμερον και μετά την Σύνοδο των 27 υπολοίπων κυβερνήσεων της Ε.Ε. η Μ. Βρετανία πήρε παράταση μέχρι το Σεπτέμβρη, ή επ' αόριστον. Ούτε οι Άγγλοι εθνικιστές τύπου Τζόνσον, που ήταν τόσο πυρετώδεις τις προηγούμενες εβδομάδες δείχνουν διαθέσιμοι να βγουν από την παράλυση.

Ακούγοντας τον Τζόνσον, αναρωτιέσαι αν είναι το εγγλέζικο

φλέγμα που τον εμποδίζει να δείξει τον ενθουσιασμό της Λεπέν. Αντί για τους εθνικιστικούς μύδρους που εξαπέλυσε η τελευταία, αναμένοντας ένα δικό της Frexit, ο Εγγλέζος σιγοψιθυρίζει, παρότι προβάλλεται ως διάδοχος του Κάμερον ή μάλλον ακριβώς για αυτό, ενώ στους δρόμους του Λονδίνου τον γιουχάρουν και εκατοντάδες χιλιάδες Λονδρέζοι απαιτούν την ανεξαρτητοποίηση της πόλης.

Το παράδοξο με τον Αγγλικό εθνικισμό, είναι πως η Αγγλία δεν υπήρξε πλήρως ανεξάρτητη παρά μόνο για 300 χρόνια από τα τελευταία 1200 (περ.900 – 1016 & 1453-1603). Η Αγγλία δεν υπήρξε ποτέ προτεκτοράτο, αν και κάποτε κομμάτια της βρέθηκαν υπό ρωμαϊκή και αργότερα δανέζικη κατοχή. Όλο τον υπόλοιπο καιρό η Αγγλία υπήρξε (το κυρίαρχο) κομμάτι της Μ. Βρετανίας, του Ην. Βασιλείου, της Βρετανικής Αυτοκρατορίας, της Κοινοπολιτείας διαδοχικά. Ο Αγγλικός εθνικισμός, φυσικά, επικαλείται την βρετανική αυτοκρατορική δόξα του ιμπεριαλισμού προκειμένου να τονωθεί. Όμως αν τέτοια 'δόξα' ανήκει σε κάποιον, αυτοί είναι οι βασιλικοί Οίκοι του Ανόβερο και του Σαξ-Κόμπουργκ-Γκόθα, παρακλάδια των Αψβούργων, γερμανόφωνοι. Ας μην ξεχνάμε ότι το βρετανικό παρακλάδι του Οίκου του Σαξ-Κόμπουργκ-Γκόθα μετονομάστηκε σε Οίκο του Ουίνσδορ κατά τον Α' Π.Π., για να μην θυμίζει την γερμανική καταγωγή των Βρετανών βασιλέων σε καιρό πολέμου με τη Γερμανία.

Ακόμη και στο βασικό στρατιωτικό πεδίο, η 'δόξα' θα ανήκε στα επίλεκτα Σκωτσέζικα τμήματα, τα ίδια που βοήθησαν την καθυπόταξη της Ιρλανδίας και κυβέρνησαν την Ινδία. Ο Μαρξ ήταν υπέρ της βρετανικής αποικιοκρατίας της Ινδίας [2]. Η Μ. Βρετανία υπήρξε η (κατεξοχήν) αυτοκρατορική δύναμη της νεωτερικότητας. Δεν έχει εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα να δώσει, αντιθέτως εναντίον της χτίστηκαν μυριάδες ελευθερωτικοί αγώνες, ήδη από την Αμερικάνικη Επανάσταση. Δεν ήταν προτεκτοράτο όπως τα Βαλκάνια, τα Βαλκάνια ήταν προτεκτοράτο της.

Και στην Νότια Ευρώπη σαν (επί)κυρίαρχοι κατηφόρισαν οι Βρετανοί και δεν πέρασε πολύς καιρός από τότε που ο Τσώρτσιλ

έλεγε 'Φερθείτε στην (απελευθερωμένη) Αθήνα σαν κατεχόμενη πόλη'. Ο εγγλέζικος εθνικισμός ιστορικά υπήρξε κατά κύριο λόγο αναμεμειγμένος μέσα στον βρετανικό ιμπεριαλισμό και στην επέκτασή του, στον λευκό ευρωπαϊκό ρατσισμό, το περίφημο 'White man's burden' του Κίπλινγκ και τις ψευδοθεωρίες του Τσάμπερλαιν που θαύμαζε ο Χίτλερ.

Η Μ. Βρετανία (μαζί με τις Η.Π.Α.) υπήρξε επίσης η αιχμή του δόρατος της νεοφιλελεύθερης επέλασης, και η εκπρόσωπος της Ατλαντικής πολιτικής ατζέντας στην Ε.Ο.Κ. παρά τις αντιστάσεις της Γαλλίας, που δύο φορές έθεσε βέτο στην είσοδο των Βρετανών, για να καμφθεί τελικά το 1973, όταν δεν υπήρχε πια Ντε Γκωλ.

Ένα μεγάλο μέρος των οπαδών του Brexit δήλωναν ότι η Ευρώπη τους καταπιέζει καθώς δεν αφήνει τη Μ. Βρετανία να κλείσει πλήρως τα σύνορα (παρόλο που την αφήνει να έχει την πόρταμισόκλειστη). Και πάλι όμως, το μεγαλύτερο κομμάτι των μεταναστών εξ Ανατολής φτάνουν το Νησί βάσει του δικαιώματός τους ως υπήκοοι της Κοινοπολιτείας (Ινδία, Πακιστάν), δικαίωμα που τους παραχωρήθηκε μετά από αιώνες Βρετανικής σκλαβιάς. Η Μ. Βρετανία υπήρξε ο κινητήριος μοχλός της βιομηχανικής, καπιταλιστικής και αποικιοκρατικής παγκοσμιότητας, πριν δώσει τα σκήπτρα αλλού.

Τώρα, η Μ. Βρετανία πέφτει στο παράδοξο:

Γιατί με εθνοκρατικούς όρους, και η Μ. Βρετανία είναι μία 'υπερεθνική' ένωση. Δυνάμωσαν οι φωνές από τη Σκωτία (από όσους θέλουν να γίνει επανάληψη του δημοψηφίσματος για έξοδο της Σκωτίας από την Μ. Βρετανία και ένωσή της με την Ε.Ε.) και από την Β. Ιρλανδία (το Σιν Φέιν ζητά δημοψήφισμα για ένωση του ιρλανδικού νησιού, με την αιτιολογία πως η Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής συνάφθηκε με μία ευρωπαϊκή Μ. Βρετανία, που δεν απαιτούσε συνοριακούς ελέγχους στο Σμαραγδένιο Νησί). Οι δύο περιοχές ψήφισαν Bremain, όπως και το Λονδίνο (οι τραπεζίτες του Σίτυ σκέφτονται πικρόχολα ότι θα έπρεπε να φύγει το Λονδίνο από την Βρετανία, ενώ ο λαός του Λονδίνου συμφωνεί μαζί τους καθώς φαίνεται).

Όσοι γνωρίζουν το Λονδίνο και κατανοούν τη διαφορά της παγκόσμιας αυτής μητρόπολης από την υπόλοιπη Αγγλία και Ουαλία, καταλαβαίνουν ότι το αίτημα για ανεξαρτητοποίηση του Λονδίνου από τη Μ. Βρετανία και εισδοχή του στην Ε.Ε. είναι σε μεγάλο βαθμό ρεαλιστικό. Τόσο ρεαλιστικό που υπογραμμίζει (όπως και όλες οι εξελίξεις) την κατάρρευση της παραδοσιακής εθνικής πολιτικής. Παρότι τα εθνοκρατικά επιχειρήματα της 'αυτοδιάθεσης' κυκλοφορούν ευρέως, δεν υπάρχει κανένας εθνοκρατικός θεσμός αντιπροσώπευσης που να έχει ανεξάρτητη ισχύ, δεν υπάρχει στεγανότητα των εθνοκρατικών μηχανισμών.

Το Λονδίνο, πόλη που χρονολογείται πριν την ρωμαϊκή εισβολή στην Γηραιά Αλβιόνα, είναι ένας παγκόσμιος κόμβος που ήδη, πριν την Ένωση των Στεμμάτων του 1707 (κατά τρόπο δυναστικό, αφού δηλαδή οι Σκώτοι Στιούαρτ 'κληρονόμησαν' τον αγγλικό θρόνο) υπερέβαινε τα στενά όρια του νησιού. Η οικονομική και κοινωνική ζωή της πόλης ξεπερνούσε τα εθνικά σύνορα όσο η αυτοκρατορία επεκτεινόταν και η επιρροή του Λονδίνου συνέπιπτε με την παγκόσμια έκταση της Βρετανικής Αυτοκρατορίας ήδη πριν την Βιομηχανική Επανάσταση.

Το Λονδίνο δεν υπήρξε ποτέ πραγματικά αμιγώς αγγλική πόλη. Μια ματιά στο Μπρέμινγκχαμ, τη δεύτερη πόλη του νησιού, αρκεί για να πείσει. Οπότε, ένα ανεξάρτητο Λονδίνο δεν είναι όπως θα λέγαμε ένα ανεξάρτητο Αγρίνιο, αλλά περισσότερο μια ευρωπαϊκή Σιγκαπούρη (η οποία ιδρύθηκε το 1819 από τον Σερ Στάμφορντ Ραφλς, Άγγλο που γεννήθηκε στη Τζαμάικα και πέθανε στο Λονδίνο – σε ποιο εθνοκράτος ακριβώς δηλαδή;).

Η Μεγάλη Βρετανία, παρότι περιγράφεται ως 'συνταγματική μοναρχία' δεν έχει Σύνταγμα, αντιθέτως έχει μία σειρά από επίσημα έγγραφα, που χρονολογούνται ήδη από τον καιρό της Μάγκνα Κάρτα, και περιλαμβάνουν τις Πράξεις του Κοινοβουλίου. Ιδρυτικές πράξεις της Μ. Βρετανίας είναι οι Ενωτικές Πράξεις με τη Σκωτία (1707- οικειοθελώς) και την Ιρλανδία (1801- βιάιως), και ανασυντακτική η Ιρλανδική Ανεξαρτησία (τμηματικώς, μετά από δημοψήφισμα στο Βορρά) του 1922.

Όλες οι ιστορικές επεκτάσεις και επικαλύψεις της Μ. Βρετανίας βγήκαν σαν ραφές στην επιφάνεια μετά το δημοψήφισμα. Εξίσου, οι περιπλοκότητες του Βρετανικού δικαίου (που είναι περισσότερο εμπειρικό και δίνει βαρύτητα στην αρχή του δεδικασμένου) και οι ιδιαιτερότητες του βασιλείου (του οποίου η μονάρχης είναι επίσης μονάρχης – επικεφαλής και της ‘υπερεθνικής’ Κοινοπολιτείας και κεφαλή της Αγγλικανικής Εκκλησίας και των απανταχού Αγγλικανών) αφήνουν πολλά περιθώρια για παρεξηγήσεις.

Σίγουρα ένα Grexit θα ήταν εντελώς άλλη κατάσταση, όπως όμως και ένα Frexit. Ας δούμε απλώς το ηλικιακό χάσμα. Κυρίως οι συνταξιούχοι (οι οποίοι έχουν βιωματική ανάμνηση της προ-Ε.Ε. Μεγάλης Βρετανίας) ψήφισαν το Brexit, ενώ οι νέοι ψήφισαν το Remain. Οι περιπλοκές απόκτησης της βρετανικής υπηκοότητας απέκλεισαν από την ψήφο ένα μεγάλο ποσοστό μεταναστών που όμως ζουν στην βρετανική νήσο, συντριπτικά δε, στο Λονδίνο.

Όπως λέγαμε, βρετανικός εθνικισμός δεν υπήρχε, υπάρχει αγγλικός εθνικισμός και βρετανικός αυτοκρατορικός επεκτατισμός. Ίσως το αποτέλεσμα δείχνει ότι ο δεύτερος συρρικνώθηκε πλέον στα όρια του πρώτου, κυριαρχώντας στην αγγλική ύπαιθρο.

Αλλά δείχνει επίσης ότι η αίσθηση αποξένωσης που προκαλεί η μεταφορά της πολιτικής ισχύος σε υπερκρατικές γραφειοκρατίες και πολυεθνικούς οικονομικούς μηχανισμούς, η κατάρρευση της εμπιστοσύνης στις εθνοκρατικές δομές αντιπροσώπευσης, κυριαρχεί έναντι κάθε κανονικότητας.

Μέσα σε ένα αποπνικτικό παρόν, υπάρχει διάχυτη διάθεση για απόδραση προς το μέλλον, αλλά τίποτε δεν εξασφαλίζει τι μέλλον θα είναι αυτό – εξαρτάται π.χ. από το πόσο συμπίπτει η επιρροή του (στενού) αγγλικού εθνικισμού με την κοινωνική δυσαρέσκεια του πληθυσμού. Οι εθνικιστικοί λήροι και η άνοδος των εθνικιστικών κομμάτων δεν οδηγούν σε κάποια εθνική πολιτεία, αλλά στο ξενοφοβικό αδιέξοδο, σαν αντανάκλαστικά κενά νοήματος, αφού δεν υπάρχει εθνική στεγανότητα στον

παγκοσμιοποιημένο πλανήτη. Τρέμουν οι άγγλοι εθνικιστές την απώλεια των υπερεθνικών κεφαλαίων και των υπερεθνικών τραστ που συσσωρεύονται στο Λονδίνο.

Παρόλο που οι εθνικιστές τύπου Τζόνσον ήταν η δυνατή φωνή, ακόμη και αυτοί επικαλέστηκαν το 'δημοκρατικό έλλειμμα' της Ε.Ε., το προφανές σε όλους, ενώ οι Bremaiin (όπως ο μουσουλμάνος δήμαρχος του Λονδίνου Σάντι Καν) απέμειναν με απειλές για την οικονομία.

Η αποτυχία της Ε.Ε. είναι ακριβώς αυτή η αντίθεση δημοκρατίας-οικονομίας που μπορούν να την εκμεταλλευτούν και οι αντιδημοκράτες. Οι ρίζες αυτής της αποτυχίας βρίσκονται στην ίδια την ταύτιση Κράτους – Εξουσίας και την αντίθεση συμφερόντων Κράτους – Κοινωνίας. Αυτή η αποτυχία φυσικά δεν ανήκει μόνο στην Ε.Ε., είναι συνέπεια της παγκόσμιας νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας και της καπιταλιστικής ανάπτυξης, συνέπεια του γεγονότος ότι για να έλθει αυτή η 'ανάπτυξη' έπρεπε να στραγγαλισθούν και τα ολίγα ψίχουλα θεσμικής 'δημοκρατίας' των 'ευρωδυτικών' κοινωνιών.

Αρχίσαμε με μία ιστορία γραμμένη από έναν Άγγλο, για την ηγεμονία επί των λέξεων. Από ό,τι φαίνεται δεν είναι επαρκής, ούτε εφικτή αυτή η ηγεμονία. Θα κλείσουμε το μικρό αυτό σημείωμα με το ποίημα ενός άλλου Άγγλου, για την ισχύ των νοημάτων:

"Fools! Who from hence into the notion fall, that vice or virtue there is none at all. If white and black blend, soften, and unite A thousand ways, is there no black or white? Ask your own heart, and nothing is so plain; 'Tis to mistake them, costs the time and pain."

Alexander Pope, An essay on man IV, 1733 –

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

[1] «Μέσα από τον καθρέπτη», Lewis Carol, 1872.

[2] Με τα λόγια του ίδιου του Μαρξ: 'England, it is true, in causing a social revolution in Hindustan, was actuated only by

the vilest interests, and was stupid in her manner of enforcing them. But that is not the question. The question is, can mankind fulfill its destiny without a fundamental revolution in the social state of Asia? If not, whatever may have been the crimes of England she was the unconscious tool of history in bringing about that revolution.' (1853) – Οπότε, όπως καταλαβαίνετε ο Μαρξ καταδίκασε τα επιμέρους εγκλήματα της πολιτικής των Βρετανών αλλά δικαιολογούσε την αποικιοκρατία, ως αναγκαία για την πρόοδο της ανθρωπότητας, όποια και αν ήταν αυτά τα εγκλήματα.